



**Biblija – Stari Zavjet**  
**2018./2019.**  
**utorak 11:15, petak 8:15**  
**[amdg.ffrz.hr](http://amdg.ffrz.hr)**



# ***Kozmos i anthropos***

**Stvaranje svijeta i čovjeka  
na prvim stranicama Biblije**

---

**[amdg.ffrz.hr](http://amdg.ffrz.hr)**

**→ Nastava: FFRZ**

**→ Biblija – Stari zavjet**

# Psalam 95



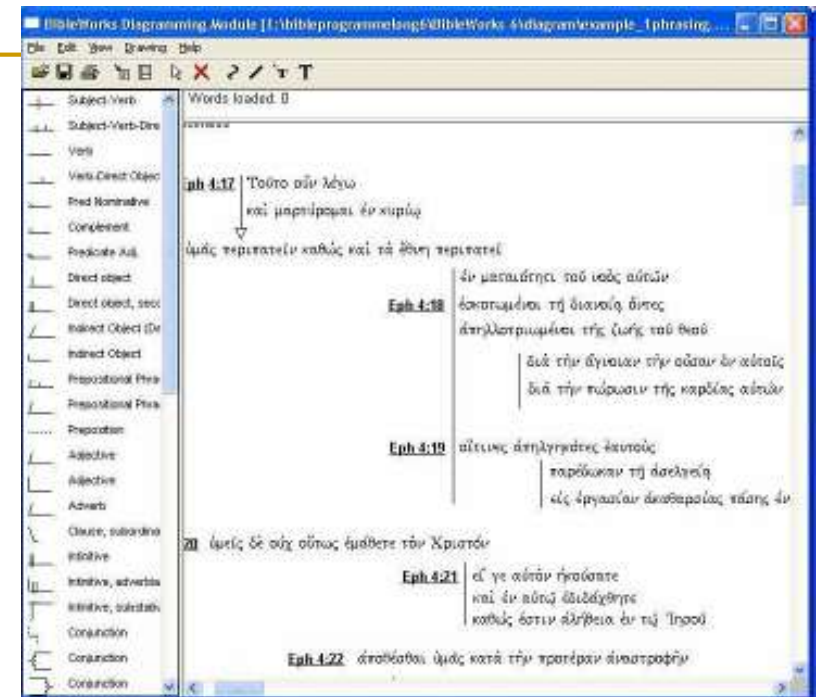
Do - ěi - te po - klo-ni-mo se Bo-gu, do - ěi - te on je nař Kralj

Chords: C, Am, F, G, Am, F, G, C

The image shows a musical score for Psalm 95 in 4/4 time. The melody is written on a single staff with a treble clef. The lyrics are written below the notes. Above the staff, the chords are indicated: C, Am, F, G, Am, F, G, C. The lyrics are: "Do - ěi - te po - klo-ni-mo se Bo-gu, do - ěi - te on je nař Kralj". The music consists of a single line of notes with a final double bar line and repeat dots.

# Sveto pismo

- Stari zavjet
- Gdje u praksi?...
- Liturgija i duhovnost
- Znanost
  - Religiologija, filozofija
- Povijest
- Književnost i lingvistika
- Likovna i glazbena umjetnost...



# Jezici Staroga zavjeta

- hebrejski
- aramejski: Dn (2,4b-7,28) i Ezer (4,8-6,18; 7,12-26)
- grčki: 7 “deuterokanonskih” (Tob, Jdt, 1 i 2 Mak, Mudr, Sir, Bar) i dodatci Dn 3,24-90 + 13.14 i Est
  - KS: kurziv, Šarić: A, B, C, D...
  - NZ grčki
- prijevod:
  - LXX – grčki (2. st. pr. Kr.)
  - Vulgata (Vg.): novi jezik + Novi zavjet
    - Sv. Jeronim
    - latinski (kraj 4. st.), redakcija i prijevod
- citiranje: npr. 1 Sam 3,1–5



Svečana Biblija zagrebačke katedrale, XIV. st.

# “Rukopisi”

- *Apografi* – prijepisi
- hebrejski (SZ): Codex Leningradensis (11. st.)
  - Aleppo Codex 930. g  
([www.aleppocodex.org](http://www.aleppocodex.org))
- Grčki (SZ + NZ):
  - Vatikanski (B) (4. st.)
  - Sinajski (S)
- Od 1947. Kumran
  - 1. st. pr. Kr.
  - Vjerno sačuvani



- **Hrvatski:**
- <http://biblija.ks.hr/>
- <http://www.intratext.com/IXT/SCR0002>

---

# Kozmos i anthropos

**Stvaranje svijeta i čovjeka u Post 1s**

---

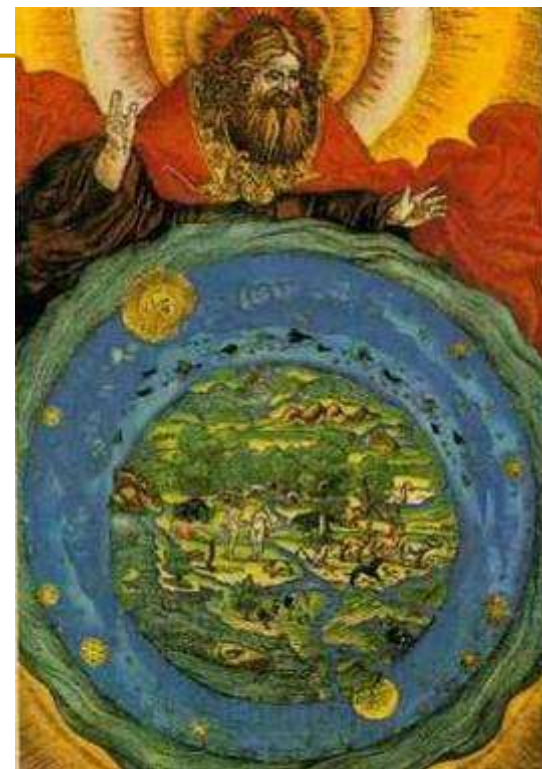
**Post 1,1-2,4a**  
**makrokozmos**

**Post 2,4b-25**  
**mikrokozmos**



# Podrijetlo svijeta

Lucas Cranach,  
Stvaranje 1534



- “neka bude” → “i bi” (Post 1,3.9.11):
- svjetlo (3), vode skupljene (9), zelenilo (11)
  - 6x “i reče Bog” → “i bi tako”
- Bog stvara: אָרָא *bārá’* – Božje djelovanje  
Post 1,1; 2,4; 1,21; 1,27; 2,3
  - nebo i zemlja (1,1; 2,4)
  - morske životinje i ptice (1,21)
  - čovjek (3x 1,27);
  - “sve” (2,3)
- Bog daje ime: Post 1,5.8.10; 5,2
  - dan i noć (1); nebesa (5); kopno i more (10)  
čovjek (5,2)
- Bog blagoslivlja: 1,22.28; 2,3
  - Ribe (22); čovjek (28); sedmi dan (2,3)
- sedmi dan:
  - Božji odmor (*šābat* – stati),  
sve dovršeno (2,2)
  - blagoslovljen (3)
  - posvećen (3)

# Stvorenje s povjerenjem

- שבֹּעַ *šb‘* – “prisegnuti” *nišba‘*
- – “sedam” *šib‘â*
- Dani: Post 1,2-5.6-8.9-13.14-19.20-23.24-31; 2,1-4
  - Refleksija i procjena:
- “i vidje” – “dobro je” טוב *tôb* u
  - Post 1,4.10.12.18.21.25.31 – Na što se odnosi?
  - Svjetlost; kopno i more; zelenilo i drveće; sunce, mjesec i zvijezde; ribe i ptice; kopnene životinje
- Zaključak: 1,31
- “*jako* dobro” – “sve” (v31)





# Podignite, vrata (Ps 24)

D A Hm A G A D

Po-dig-ni-te vra-ta nad-vrat-ni-ke svo-je do-la-zi slav - ni kralj!

# Glagol ברא – 7x

- 1. Bog *stvara* nebo i zemlju (1,1)
- 2. *stvara* morske životinje (1,21)
- 3. *stvara* čovjeka na svoju sliku (1,27)
- 4. *stvara* ga na sliku Božju (1,27)
- 5. *stvara* ga kao muško i žensko (1,27)
- 6. Odmara se od svega svojega djela što ga je *stvorio* (2,3)
- 7. Nebo i zemlja su *stvoreni* (2,4).



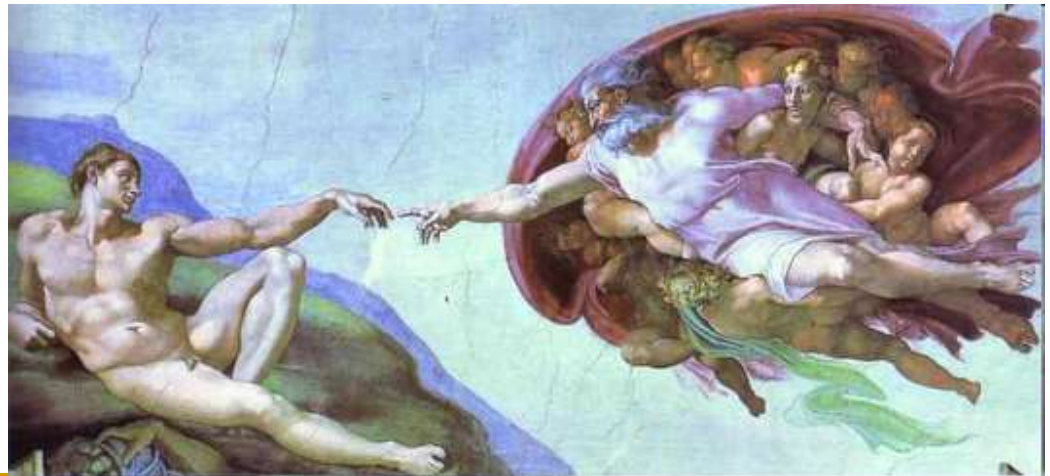
# Četiri moguće predaje

- (Ili izvori)
- *jahvistička* (J) – npr. Post 2:
  - slikovitost, antropomorfno o Bogu
  - čovjekov obični život, grešnost
- *elohistička* (E) – ‘*elohîm* Bog, božanstvo
- *deutoronomistička* (D)
  - stil i poruka Pnz (=Deuteronomium)
- *svećenička* (P) – npr. Post 1:
  - red, brojevi, uzvišenost Božja,
  - kult: večer, jutro = večernja i jutarnja žrtva u hramu



# Podrijetlo čovjeka

- **Odakle:** stvorenje (Post 1s),
- **ברא** *bārá'* (3x v27; 3x 5,1s; 6,7)
- **Kao za svemir** (1,1.21; 2,3s)
  - u Post **ברא** ukupno 11x
- **Kada?** usp. 1,24
- **6. dan** (bića na kopnu)
  - unutar kozmosa
  - “djelo dovršeno” (2,2);
  - “jako dobro” (1,31)
- **“Načinimo!”** (1,26)
  - automotivacija



# Adam = Čovjek



- ***Od čega*** (Post 2,7)?
- **prah + dah**
- אדם *'ādām* (Post 2,7 אדמה *'adāmâ*)
- **zemljan, zemaljski**
- = עפר מן האדמה *'āfār mîn ha'adāmâ*
- **“prah od zemlje” koji prima**
- נשמת חיים *nišmat hajjîm*
- **“dah života” od Boga**

# Svrha

- **Zašto?**
- רדה *radâ* – gospodariti (1,26.28)  
⇔ משל *mašál* (16s)
- = עבד *'abád* (Post 2,5.15) obrađivati, opsluživati;
- שמר *šāmár* (2,15) čuvati, obdržavati
- napunite zemlju (1,28) ⇔
- napunite vode morske (22)
  - Prva zapovijed (1,28):
- Blagoslov: Budite plodni





# Slika Božja - *jedina*

- צלם אלהים *šélem 'elohîm*  
(Post 1,27; 9,6)
  - ⇔ “Ne pravi sebi lika!” (Izl 20,4)
  - “Bogu Božje” (Mk 12,17)
  - Bliskost u Post 5,3?
- Dijete roditelju
- Zajedništvo: načini*mo!* 1,26
  - → stvori *ih* v27
  - Nije dobro da je sam (2,18)
- קרא *qārâ'* prozvati:
  - 2,19; 3,20 (usp. 1,5.8.10)
  - sve životinje; Eva
  - dan, noć (1,5); nebo (8); zemlja, more (10)
- Čovjek u Post 1,28; 5,2; 9,1
- Blagoslovljen
- “Ti ćeš biti blagoslov” (12,2)
  - Abraham
- Melkisedek blagoslivlja (14,19)

